

Forside

Bacheloroppgave

Studieprogram: Sosiologi – Bachelorstudium (B-Sosiol)

Opptaksår: Høst 2019

Er oppgaven konfidensiell? NEI: JA:

Kan oppgaven benyttes til undervisningsformål (anonymt)? JA: NEI:

Forfatter(e)

Studentnr (6 sifre)	Navn:
255818	Noman Raja Ali

Oppgavens tittel:

Rasjonalitet bak grusomheten – Anders Behring Breiviks handlinger den 22. Juli 2011

Veileder: Hande Eslen Ziya

Sammendrag:

Jeg har i denne oppgaven tatt for meg 22. Juli 2011 som tema der jeg, ved hjelp av Teorien om Rasjonelle valg har analysert handlingen til Anders Behring Breivik samtidig som jeg har brukt påstander fra hans manifest til å forstå selve årsaken bak hans handling.

Problemstillingen som jeg har forsøkt å svare på i denne oppgaven er Kan Teorien om Rasjonelle valg brukes til å forstå handlingene til Anders Behring Breivik?”. Fra analysen kom det fram at Breivik ikke bare handlet irrasjonelt, men også med en forvrengt oppfatning av samfunnet og verdenen vi lever i.

Innholdsfortegnelse:

Sammendrag:	2
1.0 – Innledning.....	4
1.1 – Problemsstilling.....	5
1.2 – Avgrensning	6
2.0 – Teori	6
2.1 – Begrepsforklaring	7
2.2 - Teorien om Rasjonelle Valg:	8
2.2.1 – Ønsker.....	9
2.2.2 – Oppfatninger.....	11
2.2.3 – Handlingvalget	13
2.3 – Kritikk av TRV	13
3.0 – Metode.....	15
4.0 – Analyse.....	16
4.1 – Breiviks Påstander i lys av TRV	19
5.0 – Konklusjon	21
Literaturliste	22

1.0 – Innledning

Den 22. Juli 2011 måtte en hel nasjon gå gjennom en av de mest grusomme og forferdelige hendelsene som noen gang hadde skjedd i moderne fredstid. En hel nasjon ble angrepet, noe som førte til sjokk, frykt, sorg og skade som vi til dagen i dag ikke kan glemme. Vår kjære Norge ble utsatt for en terrorangrep. Gjerningsmannen var den selverklærte “kulturnasjonalisten” Anders Behring Breivik, som mente at den grusomme hendelsen, uansett hvor forferdelig den skal ha vært, var nødvendig og at han gjorde det for å bevare urfolket i Norge (Jupskås, 2013). Det hele startet med at en bombe gikk av utenfor regjeringsskvartalet, noe som førte til tap og skade av både menneskeliv og materialistiske gjenstander. Deretter, kun noen timer etter bombeangrepet i Oslo sentrum, begynte massakren på Utøya der Ander Behring Breivik, ikledd en falsk politiuniform begynte hensynsløst å drepe uskyldige medlemmer av AUF. De uskyldige ofrene bestod av mennesker i alder fra 15 – 19 år, alle som ble brutal skutt og drept (Jupskås, 2013). Ingen kunne noen gang ha tenkt seg at et slikt hendelse også kunne ta finne sted på vår egen jord. Totalt mistet 77 mennesker livet og mange ble alvorlig skadet, mens omfanget av den psykologiske skaden kan ikke måles. Rett før Anders Behring Breivik begynte sin terrorhandling mot det norske folk, sendte han ut et dokument med tittelen “2083: A European Declaration of Independence” til omtrent 1000 e-postadresser (Wergeland & Indregard, 2012). I dokumentet skal han ha begrunnet sin handling med å si at angrepet var en nødvendighet og at angrepsmålene var “landssvikere”, folk som støtter den “multikulturalistiske ideologien” og som på sikt ønsker å utslette den norske folkegruppen (Wergeland & Indregard, 2012). Etter å hørt slike påstander fra gjerningsmannen, konkluderte flere med å si at han lider av psykiske lidelser, at dette var en handling utført av en syk og mentalt forstyrret person, men etter hvert ble det kjent at gjerningsmannen ikke lidet av noen som helst type psykisk lidelse og at handlingen han begikk ble gjort etter en langvaring planlegging og forbereding som til slutt endte med en av

de største og mest forferdelig terrorhandlingen i Norsk historie (Jupskås, 2013). Men hva er det da som førte til at han valgte å begå denne grusomme handlingen? Er det i det hele tatt mulig å forstå årsaker og grunner bak noe som har lagt så enorme store skader på Norge som en nasjon og kan vi i det hele tatt se på hvilken som mulig aspekt ved denne handlingen som rasjonelt?

Jeg skal i denne oppgaven ta for meg en av vårt lands mørkeste dager, nemlig 22. Juli 2011 og undersøke om handlingene som Anders Behring Breivik begikk den dagen kan forstås gjennom Teorien om Rasjonelle valg. Målet med denne oppgaven er ikke å prøve å rettferdiggjøre eller vise til hvordan handlingene til Anders Behring Breivik kan forsvares ved hjelp av rasjonalitet, men å kunne undersøke om det i det hele tatt finnes en rasjonell faktor bak handlingene og tankegangen til en terrorist og om de da kan forstås og gi noe mening. Grunnen til at jeg ønsker å ta for meg dette temaet er, for det første så tror jeg at for å kunne forstå en handling er det viktig å forstå bakgrunnen som forårsaket handlingen for å dermed komme fram til en reell forståelse av hendelsen. Det Anders Behring Breivik gjorde er på alle mulige måter helt forferdelig og kan ikke rettferdiggjøres eller aksepteres på hvilken som helst måte, men jeg mener at det likevel er nødvendig å ta for seg dette temaet slik at vi kan forstå tanken bak selve handlingen. For det andre var jeg selv i Oslo når hendelsen tok plass. Jeg var på ferie hos min Onkel og skulle være der i hele sommeren. Jeg kan huske fremdeles hvordan vi alle følte frykten som ble spredt og hvordan vi alle var i sjokk og fortvilelse. Jeg og min familie var heldigvis hjemme når hendelsen skjedde, men akkurat som hos alle andre, hadde hendelsen en ekstrem stor påvirkning på oss. Jeg kan huske at de voksne ikke ga oss lov til å gå ut for å leke i de kommende dagene, det følte som om alt hadde plutselig stoppet opp. Vi alle spurte hverandre de samme spørsmålene, "Hvordan kan noe slikt skje her i Norge?" og "Hvordan kan noen i det hele tatt begå en slik handling?". Jeg har helt siden da undret på disse spørsmålene og har nå fått muligheten til å faktisk forsøke å få et svar på dem.

1.1 – Problemstilling

Min problemstilling, eller spørsmålet som jeg ønsker å få et svar på ved hjelp av denne oppgaven er "Kan Teorien om Rasjonelle valg brukes til å forstå handlingene til Anders Behring Breivik?". Jeg føler at for å kunne forstå handlingene til en enkeltindivid er det viktig at vi analyserer han eller henne gjennom en teori som setter fokus på selve aktøren istedenfor

andre sosiale faktorer. I tillegg til dette ønsker jeg å kunne analysere handlinger, som er så forferdelige og grusomme som denne, begått av en terrorist, for å da kunne prøve å forstå hva det var som forårsaket denne hendelsen og hva som førte til at gjerningsmannen valgte å handle med noen så ekstreme og onde metoder.

1.2 – Avgrensning

Dersom jeg, med tanke på all informasjonen som er tilgjengelig, skal skrive en grundig oppgave angående dette temaet, der jeg kan gi meg friheten til å diskutere hvert enkelt faktor som har gjort seg gjeldende kommer oppgaven til å bli ekstremt stor og overstige de formelle rammene og kravene til denne oppgaven. På grunn av de begrensede rammene rundt oppgavens omfang, må jeg dermed avgrense oppgaven min. Jeg skal dermed kun ta for meg noen sentrale konsepter fra Anders Behring Breiviks manifest som kan hjelpe oss med å forstå terrorhandlingen og tanken bak terrorhandlingen. Videre kommer oppgaven kun til å fokusere på å sette påstandene fra manifestet inn i det teoretiske rammeverket som jeg har valgt å ta det i bruk til å videre undersøke om påstandene kan forsvares ved hjelp av ulike rasjonalitets kriteriene som Teorien om rasjonelle valg opererer med. Jeg skal ikke fokusere på metoden Anders behring Breivik brukte for å utføre terrorhandlingen og jeg skal heller ikke si noe om måten han planla selve terroraksjonen. Jeg skal i bunn og grunn kun fokusere på hva skjedde, og hvorfor.

2.0 – Teori

Jeg skal i dette kapitlet gjøre rede for det teoretiske rammeverket som jeg skal bruke for å besvare denne oppgaven. Teorien jeg har valgt å fokusere på er Teorien om Rasjonelle valg. Årsaken til dette er at denne teorien er veldig relevant med tanke på min problemsstilling og oppgave. Formålet med denne oppgaven er et forsøk på å forstå handlingene til Anders Behring Breivik, for å se om det kan være noe form for rasjonalitet og logikk bak noe så ekstremt grusomt og forferdelig. En teori som bruker rasjonalitet som sitt hovedelement kommer til å hjelpe meg med å besvare denne oppgaven. En annen grunn til at jeg har valgt å bruke teorien om rasjonelle valg er at jeg ønsket å benytte meg av en aktørorientert teori som kunne hjelpe med analysen av en “enkel” aktørs handlinger. En strukturorientert teori som

f.eks. Durkheims funksjonalisme, legger mer fokus på de strukturelle faktorene og er mer makroorientert og tar ikke med i betraktning enkelt individers handlinger. Grunnen til at jeg valgte Teorien om rasjonelle valg i stedet for andre aktørorienterte teorier er fordi ingen andre legger så mye fokus på rasjonalitet og begrunnelse av handling ved hjelp av rasjonalitet som denne teorien. Jeg personlig ser ikke meg selv som en tilhenger av den teoritradisjonen, mest fordi jeg lener meg mer mot den funksjonalistiske teoritradisjonen, men på grunn av oppgavens innhold og tematikk valgte jeg å ta i bruk en aktørorientert teori istedet. Jeg skal først gjøre rede for noen begreper før jeg skal ta for meg teorien om rasjonelle valg der jeg skal først forklare de ulike elementene i teorien og deretter sette lys på dens kritikk.

2.1 – Begrepsforklaring

Terrorisme: Terrorisme vil si utøving av vold mot sivile for å skape frykt i håp om å påvirke politikk (Sitter, 2022). I følge Bruce Hoffman definerer han terrorisme i sin bok “Inside terrorism” som “Terrorism is the deliberate creation and exploitation of fear through violence or the threat of violence in the pursuit of political change” (Hoffman, 2006, s. 40). I følge Romarheim (2013) må en handling inneholde fire elementer for å klassifiseres som en terrorhandling: Vold, politikk, frykt og strategi/trusler. Som vi kan se fra Hoffmans definisjon bruker han ordet trussell (“Threat”) istedenfor strategi, men en kan tenke seg at ordet trussel er i seg selv et eksempel på et strategisk utspill eller tenkning (Romarheim, 2013, s. 33).

Multikulturalisme: Multikulturalisme handler om kulturell mangfold og kulturelle innebygde forskjeller (Parekh, 2006, s. 3). Det handler om å gjenkjenne og imøtekomme ulike kulturelle tro, ritualer, tradisjoner, livsstil og språk, i andre ord de objektive kulturelle forskjellene (Murphy, 2012, s. 14) Bhikhu Parekh sier i sin bok “Rethinking Multiculturalism – Cultural diversity and political theory” at:

“Multiculturalism is not about differences and identity per se but about those that are embedded in and sustained by culture; that is, a body of beliefs and practices in terms of which a group of people understand themselves and the world and organize their individual and collective lives” (Parekh, 2006, s. 2-3).

Videre mener Parekh at multikulturalisme handler om å forstå at mennesker på mange ulike måter er et produkt av deres individuelle kulturelle bakgrunn og at den offentlige politikken i

en multikulturell samfunn burde være mer imøtekommende mot kulturelle tro, livssyn og tradisjoner som gir mening og verdi til individuelle borgernes liv (Murphy, 2012, s. 14).

Høyreekstremisme og kontrajihadisme: Høyreekstremisme kan bli sett på som et samlebetegnelse for ekstreme tanke sett som kan gjenkjennes ved at de anti-demokratiske, fremmedfiendlige, rasisitiske, etnisk-nasjonalistiske, autoritære og konspiratoriske (Folk og Forsvar, 2022). Begrepet brukes om både partier, grupper, bevegelser, enkelstående aktivister og nettsteder (Jupskås, 2019). Begrepet har i senere tid blitt definert på flere ulike måter, men er det en ting majoriteten er enige om er at høyreekstremisme er høyreorientert fordi de hovedfokuset deres for det meste er å forsvare den etablerte sosiale ulikheten i samfunnet, spesielt mellom sin egen etniske gruppe mot de som blir tilhører en etnisk gruppe annen en dem selv (Jupskås, 2019). De typiske “fiendene” er derfor som regel grupper eller individer som anses for å være en trussel mot nasjonen, dens kultur og rasens overlevelse (Jupskås, 2019). Kontrajihadisme er en anti-islamistisk bevegelse som er preget av en ekstrem sterk kritikk av Islam som religion og av konspirasjonsteorier om antatt islamisering av Europa, Eurabia-tesen som den kalles (Strømmen, 2021). Kontrajihadismen er både anti-marxistisk og en ekstremt sterk motstander av den såkalte multikulturalismen, som de anser som et av de største fiendene i samfunnet i dag (Strømmen, 2021). Denne bevegelsen ble sterkt knyttet opp mot hendelsen som skjedde 22. Juli 2011, der gjerningsmannen Anders Behring Breivik framhevet i sitt manifest at bevegelsen var en av hans største inspirasjonskilder (Strømmen, 2021)

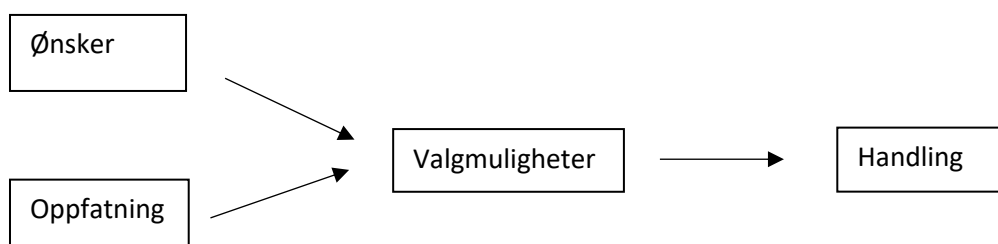
2.2 - Teorien om Rasjonelle Valg:

Teorien om rasjonelle valg, herunder TRV, representerer en av de mest dominerende tilnærmingene når det kommer til analyse av sosiale fenomener (Hudik, 2019). Teorihistorisk kan denne teorien spores langt bak til antikkens hellas der Aristoteles skilte mellom *poiesis* og *praxis*, der den førstnevnte, en teknisk-instrumentell intervensjon i objektsfæren, ble sett på som en egen menneskelig handlemåte og der den andre ble forstått som normregulerte handlinger. Som en kan forstå fra navnet på teorien, Teorien om Rasjonelle valg, blir “rasjonalitet” anvendt som dets primære element og sett på som “kjernen” i teorien (Aakvaag, 2008, s. 97). TRV bygger fremfor alt på to grunnpremisser: Metodologisk individualisme, som går ut på at alle sosiale fenomener skal forklares som et direkte resultat av individuelle aktørers handlinger, og forståelsen om at mennesker er rasjonelle vesener i

den forstand at det ligger en bevisst mål-myddel-kalkyle til grunn for deres handlinger (Aakvaag, 2008, s. 97).

TRV's fundamentale kjerne går ut på at alle sosiale interaksjoner er i bunn og grunn en økonomisk transaksjon basert på aktørens evne til å ta rasjonelle valg utfra de ulike alternativene som har blitt presentert foran dem. Et valg er tatt etter at dets fordeler og ulemper har blitt veiet opp mot hverandre og mot alle de andre alternativene som de kan velges mellom (Zey, 1997). Aktøren velger da det alternativet som gir det beste utfallet, gitt dets ønske eller oppfatning. "Best" kan i denne situasjonen bli sett på som det beste middelet til å nå det målet som aktøren ønsker å oppnå (Aakvaag, 2008, s. 101). "TRV hevder altså at mennesker handler instrumentelt rasjonelt" (Aakvaag, 2008, s. 102). Jeg skal nå bruke en modell til å videre forklare aktør – og handlingsforståelsen til TRV.

Figur 2.1 – TRV aktør – og handlingsforståelse.

Som vi kan se fra modell 2.1 består aktør – og handlingsforståelsen til TRV av 3 hovedelementer, nemlig Ønsker, Oppfatning og selve valget av handling. Jeg skal nå ta for meg hver enkel av disse tre der jeg skal redegjøre for hvilke rasjonalitetskrav som TRV setter for disse tre.

2.2.1 – Ønsker

Ønsker eller preferanser kan i en handlingsorientert perspektiv defineres som "Fremtidige tilstander aktøren ønsker å realisere" (Aakvaag, 2008, s. 102). Disse kommer da til uttrykk gjennom aktørens evne til å rangere de ulike handlingsalternativene etter deres ønskverdighet (Aakvaag, 2008, s. 102). Det er våre ønsker som motiverer oss til handling og er dermed den mest sentrale kausale drivkraften bak aktørens handlinger (Aakvaag, 2008, s. 102). TRV mener at ønsker er noe som foreligger forut for situasjonen en aktør befinner seg i og på grunn av dette med på å bestemme hvilken handling aktøren kommer til å foreta, TRV mener

derfor at ønsker er Eksogene (Aakvaag, 2008, s. 102 - 103). Videre mener TRV at ønsker eller preferanser kan være både egoistiske eller altruistiske men at rasjonelle aktører ikke nødvendigvis trenger å være egoistiske, selv om handlingen de velger kan defineres som en egoistisk handling (Aakvaag, 2008, s. 103). Vi kan likevel ikke bestemme eller avgjøre det konkrete innholdet i et rasjonelt ønske, noe som kan få det til å virke som om TRV her opererer med en veldig tynn forståelse av rasjonalitet (Aakvaag, 2008, s. 103). En kan f.eks. ikke hevde at det å like pop musikk er mer rasjonelt enn rock musikk, men hvordan kan en da begrunne påstanden? TRV velger heller å operere med noen formale krav til logisk konsistens for rasjonelle ønsker samtidig stiller de visse substansielle krav til deres innhold og måten de har blitt til (Aakvaag, 2008, s. 103). I følge TRV må ønsker være:

- *Komplette*: Det vil si at alle mulige alternativene skal kunne rangeres i forhold til hverandre, i andre ord kunne sammenlignes med hverandre, der det til slutt skal være mulig for aktøren å foretrekke det ene valget alternativet ovenfor de andre mulige alternativene etter å ha rangert dem i forhold til hverandre (Aakvaag, 2008, s. 103).

- *Transitive*: Det vil si at dersom en aktør, i en gitt situasjon, foretrekker alternativ A fremfor alternativ B og foretrekker alternativ B fremfor alternativ C, så skal aktøren i prinsippet også foretrekke alternativ A fremfor alternativ C. Dersom han eller hun ikke kan gjøre dette ender de opp med logisk imotsigende ønsker, noe TRV mener kan føre til fatale konsekvenser, fordi aktøren vil da ende opp i en evig varende løkke der han fortsetter å velge det ene alternativet etter den andre uten å bli tilfredstilt (Aakvaag, 2008, s. 104).

- *Logisk realiserbare*: Et ønske må være logisk realiserbar som et resultat av forsøket på å realisere den. Det vil si at det ikke er nok med at konsistente ønsker kun er realiserbare, men at metoden eller handlingsalternativet som blir brukt til å realisere den skal resultere i at den blir realisert (Aakvaag, 2008, s. 104).

Når det er snakk om rasjonelle ønsker substansielle krav mener TRV at rasjonelle ønsker må være:

Stabile: Det vil si at dersom ønskene og preferansene skal forstås som rasjonelle må de kunne oppvise et minimum av stabilitet og varighet (Aakvaag, 2008, s. 105). Dersom ønskene eller preferansene er Ustabile blir det så og si nesten helt umulig å planlegge eller gjennomføre realiseringen av ønskene aktøren har (Aakvaag, 2008, s. 104).

Fremtidsrettede: Selv om fremtiden er uforutsigbar, og at en aldri kan være sikker på om hva som kommer til å hende, må ønsker og preferanser være fremtidsrettede fordi verdien av

fremtiden er mer enn verdien av nåtiden (Aakvaag, 2008, s. 104 – 105). Kortisiktighet vil dermed være irrasjonelt fordi det å nedprioritere fremtiden til fordel for nåtiden vil føre til at en aktør vil innsnevre sine handlingsalternativer og muligheten til å faktisk få realisert sine ønsker (Aakvaag, 2008, s. 105).

Autonome: TRV har et krav om at ønsker skal ha blitt til på en kontrollert og planlagt måte, og at de kun da kan ses på rasjonelle (Aakvaag, 2008, s. 105). Alle ønsker skal være et produkt av “*selvlovgeving*”, som vil si at ønskene eller preferansene til en aktør ikke skal ha blitt påvirket av hvilken som helst ytre krefter (Aakvaag, 2008, 2008, s. 105). Alle ønsker som har blitt formet av ytre mekaniske årsaker blir sett på som ikke-rasjonelle i den forstand at de ikke er selvlovgivende (*Autonome*) (Aakvaag, 2008, s. 105). Kravet om at rasjonelle ønsker skal være autonome er i seg selv veldig krevende, spesielt på grunn av to årsaker. Den første er at det blir veldig problematisk for en aktør å danne en rasjonell karakter når den til enhver tid blir utsatt for eksterne påvirkninger, som i de fleste tilfeller aktøren selv ikke er bevisst over (Aakvaag, 2008, s. 105). Den andre er at TRV i seg selv operer med en veldig instrumentelt rasjonalitetsbegrep som begrenser rasjonaliteten til det å velge det mest effektive middelet/alternativer (Aakvaag, 2008, s. 105). “Dermed blir det vanskelig å innholdsbestemme mer konkret hva som skulle kjennetegne et rasjonelt eller ønskelig mål” (Aakvaag, 2008, s. 105).

2.2.2 – Oppfatninger

Oppfatninger er en aktørs kunnskap om verden, spesielt kunnskap om en situasjons handlingsalternativer og deres konsekvenser (Aakvaag, 2008, s. 106). Det å forstå en aktørs oppfatning om ting er viktig, fordi en aktør handler ikke på grunnlag av den objektive oppfatningen av hva verden er, men på grunnlag av den subjektive oppfatningen som han eller hun selv har om verdenen de lever i, samtidig som en må huske at det ikke er nødvendig at den subjektive og objektive oppfatningen samsvarer med hverandre (Aakvaag, 2008, s. 106). Oppfatninger må i følge TRV være:

Basert på all tilgjengelig informasjon: En aktørs oppfatning trenger ikke nødvendigvis overensstemme med det som er sant for at den skal være rasjonell, men at den må være basert på all den informasjonen som aktøren besitter og at det er denne informasjonen som er årsaken til at aktøren har den oppfatningen som han eller hun har (Aakvaag, 2008, 107).

Dersom en aktør ser vekk fra relevant informasjon når han eller hun skal handle, vil det da

bety at aktøren handler irrasjonelt (Aakvaag, 2008, s. 107). Andre former for irrasjonalitet når det gjelder oppfatninger asert på all tilgjengelig informasjon er *vanetenkning* og *fordommer*. Den først nevnte vil si tilfeller der allerede etablerte oppfatninger er rotfestet så dypt at det bli nesten umulig å se vekk fra dem selv i lys av ny informasjon (Aakvaag, 2008, s. 107). Den andre er tilfeller der sympati eller antipati overfor grupper eller individer fører til at aktører ser bort fra informasjon om dem (Aakvaag, 2008, s. 107).

Basert på tilstrekkelig informasjon: For å kunne handle rasjonelt er det ifølge TRV ikke nok med at en aktør baserer sine valg utfra all den informasjonen han eller hun allerede har (Aakvaag, 2008, s. 107). En må i tillegg til dette innhente mer informasjon som en da kan bruke til å komme fram til et rasjonelt valg, f.eks, dersom en bilmekaniker har fått tildelt en bil på verksted må han eller hun først finne ut hva som er problemet med bilen før en eventuell reoperasjon. I og med at det ikke alltid er enkelt for ulike individer å vite hva slags ytterlig informasjon som skal innhentes i noen situasjoner, mener TRV at det er tilstrekkelig å basere handlingene på tidligere erfaringer fra lignende situasjoner (Aakvaag, 2008, s. 107), men her peker TRV mot standarderte situasjoner som en kanskje kan ha opplevd før, men hva med situasjoner der aktøren ikke har noe tidligere erfaring å basere sine valg på? Dette fører til et problem som kalles for Innsamlingsparadox, der aktørene ikke har nok informasjon til å avgjøre den optimale tiden en kan bruke på å innhente informasjon under det tidspunktet der beslutningen om innhenting av informasjon skal vedtas (Aakvaag, 2008, s. 107). Et annet problem med dette er at situasjoner er preget av objektiv usikkerhet (Aakvaag, 2008, s. 107). Det vil si at uansett hvor lenge en holder på med informasjonsinnhenting, og uansett hvor mye informasjon en faktisk henter inn, kommer det likevel ikke til å være nok for å kunne handle rasjonelt (Aakvaag, 2008, s. 107).

Logisk konsistente: I likhet med ønsker, må også oppfatninger være logisk konsistente, noe som innebærer at oppfatningen skal eksistere i en gitt objektiv verden der den er akseptert og blitt forstått som sant, den kan ikke kun ha et subjektiv opprinnelse (Aakvaag, 2008, s. 108).

Logisk korrekt dannet: Selv om innholdet i en oppfatning er logisk konsistent er den ikke nødvendigvis logisk korrekt dannet. En kan for eksempel ikke generalisere på bakgrunn av egne erfaringer når en ikke har tilstrekkelig kjennskap til de ulike faktorene som gjør seg gjeldende i en situasjon. F.eks. dersom en person har en oppfatning om at kun fordi han eller hun selv mener noe er riktig eller galt betyr det ikke nødvendigvis at absolutt alle har den samme oppfatningen (Aakvaag, 2008, s. 108).

Upåvirket av ønsker: Oppfatninger på i tillegg til de kravene som er allerede nevnt, være upåvirket av alle ønsker eller preferanser som en aktør har. Dersom en aktørs oppfatning blir påvirket av ønskene eller preferansene som han eller hun har, faller aktører inn i en type irrasjonalitet som kalles for *ønsketenkning* (Aakvaag, 2008, s. 109). Det vil si at aktøren ser vekk fra all den informasjonen som går i mot den oppfatningen som han eller hun har, i andre ord benekte virkeligheten og det som er sant og tillater at dine ønsker om hvordan noe bør være, påvirke din forståelse av hvordan den egentlig er (Aakvaag, 2008, s. 109).

2.2.3 – Handlingvalget

Handlingsvalget er der aktøren, etter å ha bevisst overveid alle de ulike mulige alternativene som er tilgjengelig i forsøket på å realisere ønskene i lys av oppfatningen han eller hun har, kommer fram til en beslutning om å iverksette det beste, eller det mest effektive middelet til å nå målet (Aavaag, 2008, s. 109). For at en aktørs handling skal bli ansett som rasjonell, er det ikke tilstrekkelig med at oppfatningene og ønskene som aktøren har er rasjonelle, selv handlingsvalget må være rasjonelt. Dette innebærer at aktøren må:

Velge det beste alternativet: Innebærer at aktøren velger det alternativet, som ut i fra hans eller hennes oppfatning fremstår som det beste middelet for å nå et mål (Aakvaag, 2008, s. 109).

Velge alternativet fordi det er best: Det er ikke tilstrekkelig med at en aktør velger det alternativet som han eller hun oppfatter som det beste alternativet, men at de velger den fordi den er best, og det er kun da handlingen er rasjonell (Aakvaag, 2008, s. 110). “Ønsker og oppfatninger må i egenskap av grunner forårsake eller utløse handlingen” (Aakvaag, 2008, s. 110). Selv om en aktør velger det alternativet som er rasjonelt sett det beste, men gjør det grunnlag av vane, tradisjon, ubevisste krefter, følelser, feighet eller lignende, kan ikke handlingen bli ansett som rasjonelt (Aakvaag, 2008, s. 110).

2.3 – Kritikk av TRV

Selv om TRV blir i dag ansett som en av de mest gjennomarbeidede og systematiserte teoriene innen for sosioloigien, der de som støtter og representerer den setter et høy standard når det er snakk om teoriens logiske konsistens, dens klarhet og eksplisering av premisser og dens evne til selvkritikk, har denne teorien likevel kun hatt en veldig begrenset gjennomslag

innefor den sosiologiske verdenen (Aakvaag, 2008, s. 119 – 120). Det var en tid da sosiologer som Jon Elster mente at TRV kommer en dag til å gjøre seg gjeldende i alle samfunnsvitenskap, men dette skjedde aldri (Aakvaag, 2008, s. 120). Selv om TRV er til dagen i dag en av de viktigste teoritradisjonene har den på ingen måte gjort seg gjeldende etter 1960- og 70 tallet (Aakvaag, 2008, s. 120). TRV har, akkurat som alle andre teoritradisjoner, blitt kritisert. Jeg skal nå kort ta for meg noe av kritikken som er reist mot denne teorien samtidig som jeg skal komme med noen egne meninger.

For det første blir TRV kritisert for å overspille refleksiviteten til aktøren når de hevder at all menneskelig handling baserer seg på en bevisst kalkyle der aktøren som handler overveier absolutt alle alternativer mot hverandre før han til slutt tar beslutningen, som i følge hans ønsker og oppfatning, er den mest effektive for å nå målet (Aakvaag, 2008, s. 120). En kan da spørre spørsmålet, er det slik vi mennesker handler i virkeligheten? Hvordan kan det være slik at vi mennesker i det hele tatt klarer å overveie hver en og enkel mulig alternativ før vi i det hele tatt kommer fram til en beslutning om hvilken alternativ som passer oss best? Dersom alle mennesker begynte å handle etter de kalkylene som TRV operer med hadde det ikke tatt lang tid før hele samfunnslivet hadde mistet flyten eller i verste fall stoppet helt opp (Aakvaag, 2008, s. 121). Ingen hadde klart å komme fram til en beslutning og handlingen hadde ikke tatt sted. TRV forsvarer seg mot denne kritikken ved å hevde at teorien ikke står for en ontologisk representasjon av mennesket, men burde heller bli sett på som en metodologisk og heuristisk prinsipp, videre har de også utviklet begreper som viser til arasjonell og irrasjonell atferd, disse har jeg nevnt og forklart i underkapitlene til kapittel 2.2 (2.2.1 – 2.2.3). En annen innvending er TRVs manglende forståelse av menneskets sosialitet, ved å kun fokusere på rasjonalitet og se vekk fra normer (Aakvaag, 2008, s. 122). Mennesker er sosiale vesener, som vokser og lærer i felleskap, og som innebærer at en internaliserer de normene og verdiene som felleskapet lever med. Problemet som oppstår er at ifølge TRV kan ikke aktøren handle rasjonelt. Grunnen til det er at ikke en eneste ønske eller preferanse som aktøren har kan ha blitt unslippet å ha blitt påvirket på hvilken som helst måte og fordi en aktør er allerede påvirket av eksterne krefter blir hans ønsker, preferanser og handlingsvalg blit sett på som irrasjonell, for at et ønske skal bli ansett som rasjonell må den først være autonom, det vil si selvlovgivende. Når ønskene, preferansene og handlingsvalget til aktøren ikke lenger er autonome, kan heller ikke aktøren bli ansett som rasjonell. Dette viser hvorvidt

TRV underspiller de sosiale eller strukturelle faktorene som påvirker det vanlige mennesket. Aktøren TRV beskriver kan fra et samfunnsmessig perspektiv bli ansett som et undersosialisert aktør og som kun har et instrumentelt og kalkulerbar forhold til normer, noe som igjen gjør det problematisk for aktøren fordi han eller hun fremdeles ikke har noe grunn til å følge normene (Aakvaag, 2008, s. 122).

3.0 – Metode

Jeg skal i dette kapitlet gjøre rede for hvilken metode jeg har tatt i bruk i denne oppgaven, samtidig som jeg skal forklare hvordan jeg har gått fram for å løse denne oppgaven. I følge Vilhelm Albert er metode “en fremgangsmåte, et middel til å løse problemer og komme frem til ny kunnskap” (Dalland, 2020, s. 53). Metode kan også bli ansett som redskapet vi bruker når vi ønsker å undersøke noe og hjelper oss med å samle inn relevant “data”, det vil si informasjon som er nyttig for vår undersøkelse (Dalland, 2020, s. 54).

Denne oppgaven er basert på metoden litteraturstudie, der jeg ved å bruke teorier, begreper, forskningsartikler og annen relevant faglitteratur fra tidligere forskning skal besvare min oppgave. Grunnen til at jeg valgte å bruke litteraturstudie er fordi jeg ønsket å undersøke om jeg ved hjelp av å velge ut, evaluere og bruke en relevant teori og ulike forskningsartikler kunne klare å forstå hendelsen 22. Juli 2011 på en bedre måte. Det var tre ting som jeg var mest interessert i å finne ut av, den første var bakgrunnen til hendelsen, den andre var selve handlingsvalget til gjerningsmannen og det tredje var om vi kan sette hele hendelsen inn i et teoretisk rammeverk for å deretter kunne analysere og forstå den bedre. Litteraturen jeg har brukt består for det meste av artikler og bøker som handler om 22. Juli, spesielt om Anders Behring Breivik, samtidig som jeg har analysert deler av hans manifest og lest artikler og bøker som bruker manifestet som sitt forskningsobjekt. Jeg har i tillegg til dette brukt den offisielle rapporten fra 22. Juli kommisjonen for å kunne få et bedre forståelse av selve hendelsen og andre nasjonale statistikk fra Statistisk Sentral Byrå for å få litt mer ytterlig informasjon. I tillegg til dette har jeg brukt lærebøker for valget av metode og teori der jeg lener meg mest mot Olav Dalland sin bok “Metode og oppgaveskriving” og Gunnar C. Aakvaag sin bok “Moderne Sosiologisk Teori”. Litteraturen jeg har brukt er hovedsakelig skrevet på Norsk og Engelsk. Med tanke på etiske retningslinjer er all litteratur som er brukt i oppgaven fra allerede eksisterende forskning, noe som fører til at min oppgave er etisk

forsvarlig på alle mulige måter med hensyn til meldeplikt og anonymitet. I og med at dette er en litteraturstudie har jeg heller ikke utført noe form for intervju eller annen type forskning som kan stille krav om taushetsplikt, ettersom forfatterne til all litteratur som jeg har brukt skal allerede ha gjort det under sin egen forskning. Det jeg skal gjøre i denne oppgaven er å presentere og gjengi forskning som er gjort av andre og kommer derfor til å henvise til all litteratur som jeg har brukt gjennom hele oppgaven.

Det første jeg gjorde etter å begynt på denne oppgaven var å se om jeg kunne finne manifestet som Anders Behring Breivik hadde skrevet. Formålet med dette var å kunne prøve å forstå tanken bak terrohandlingen. Videre søkte jeg etter statistikk på Statistisk sentralbyrå sin nettside der jeg fokuserte på innvandring og statistikk om sosiale forhold.

Når det er snakk om litteratursøk benyttet jeg meg av Universitetsbiblioteket i Stavanger og nettsiden Oria. Jeg var innom bibiloteket flere ganger for å finne fram relevant faglitteratur. Jeg spurte bibliotekaren og fant fram bøker som handlet spesifikt om 22. Juli og om Anders Behring Breivik. I tillegg til dette brukte jeg valget om “Avanserte søk” på søkesiden til Oria der jeg forsøkte å finne fram til relevant litteratur ved å legge inn relevante søkeord som kunne hjelpe meg med å finne fram det jeg var ute etter. Jeg brukte søkeord som, “Terror, høyreekstremisme og 22. Juli”, som ga meg en god del resultater av både artikler og bøker som jeg kunne låne fra biblioteket. Jeg søkte både på norsk og på engelsk og fikk gode resultater begge gangene. Utenom dette brukte jeg Google og Google Scholar til å finne fram til annet relevant faglitteratur som f.eks. Manifestet til Anders Behring Breivik, som jeg fant ved å søke på Google.com der jeg fant hele manifestet i i PDF-form og rapporten fra 22. Juli kommisjonen. Utenom det fant jeg noen andre nyttige artikler ved å søke på Google Scholar.

4.0 – Analyse

Jeg skal i dette kapitlet ta for meg noen sentrale konsepter og påstander fra Anders Behring Breivik sitt Manifest som sier noe om hva som er grunnen bak handlingen hans og deretter prøve å sette dem inn i det teoretiske rammeverket som jeg har valgt, nemlig TRV.

Men før dette ønsker jeg å gjøre rede for selve hendelsen for å få et litt mer nøyaktig bilde av hva som skjedde den 22. Juli 2011. Det hele startet kl: 15:25 med at en bombe som veide 950 Kilogram eksploderte foran regjeringskvartalet i Oslo (NOU, 2012:14, s. 17). Eksplosjonen

førte ikke bare til store materialistiske skader, men også til tap av 8 liv og alvorlig skade på flere andre mennesker (NOU, 2012:14, s. 17). Deretter mottok operasjonssentralene rundt klokken halv 6 ved politihusene i Oslo og Drammen om at en person ikledd politiuniform går rundt omkring på øya og skyter (NOU, 2012:14, s.17). En massedrap av uskyldige mennesker, der de majoriteten var ungdommer ble hensynsløst drept av gjerningsmannen (NOU, 2012:14, s. 17). På øya ble det totalt 69 mennesker drept og flere andre ble skadet (NOU, 2012:14, s. 17).

Manifestet, som Anders Behring Breivik la ut før han begikk terrorhandlingen er et dokument på over 1500 sider, der han selv er ansvarlig for å skrevet halvparten av dokumentet og tatt i bruk tekster skrevet av andre for deretter å sette den sammen til det endelige dokumentet (von Brömssen, 2013). Navnet på dokumentet er “2083: A European Declaration of Independence” og forfatteren er “Andrew Berwick”, som kan ligne en mer anglikisert versjon av Anders Breivik (von Brömssen, 2013).

Breivik sier i begynnelsen av sitt manifest at:

“As we all know, the root of Europe's problems is the lack of cultural self-confidence (nationalism). Most people are still terrified of nationalistic political doctrines thinking that if we ever embrace these principles again, new “Hitler’s” will suddenly pop up and initiate global Armageddon... Needless to say; the growing numbers of nationalists in W. Europe are systematically being ridiculed, silenced and persecuted by the current cultural Marxist/multiculturalist political establishments. This has been a continuous ongoing process which started in 1945. This irrational fear of nationalistic doctrines is preventing us from stopping our own national/cultural suicide as the Islamic colonization is increasing annually. This book presents the only solutions to our current problems.” (Berwick, 2011, s. 12)

Som en kan se allerede her er at Breiviks primære forutsetning er å gjenopplive nasjonalismen blant folk i Europa. Ønske om å bevare nasjonen og dets kultur er noe som står svært sentralt i hele manifestet. Han mener at folk, etter tidligere erfaringer med nasjonalisme, har begynt å frykte den og velger heller å bøye seg foran den marxistiske og multikulturalistiske politiske virksomheten. Videre hevder han at det er dette som fører til at de ikke klarer å stoppe det nasjonale/kulturelle utslettelsen som pågår på grunn av den økte Islamske koloniseringen. I en artikkel fra aftenposten der Breivik ble intervjuet etter hans siste avhør, ble han spurt om han hvordan han kan ha begått en handling der han drept 77 mennesker inkludert barn, han besvarte spørsmålet med å si at han har spart 7 millioner liv ved å ha tatt den avgjørelsen om å begå en slik handling (Andreassen, 2011). Han la til videre at han gjorde det utfra medfølelse

til kommende europeiske generasjoner, som ifølge han skal leve under et islamsk dominert verden, og følte dermed at det var nødvendig å handle (Andreassen, 2011). Han sier videre i manifestet at

“A good strategy in Europe is therefore to focus on indigenous rights. Preserving our “tribe”, our culture, traditions, Christendom etc. is in fact the most basic of all human rights that takes absolute precedent before ridiculous Marxist-humanist demands for allowing another 10 million Islamic asylum seekers residence” (Berwick, 2011, s. 1157).

Slike påstander der Breivik utforder til å beskytte og bevare deres “stammes” kultur, tradisjon og religion og sier at det er i sitt mest enkle form hvert enkelt menneskets rettighet til gjøre det. Han kritiserer også kulturell relativisme i sitt manifest ved å si at den kun står til gode for ikke vestelige kulturer, og at vestlig kultur blir historisk sett på som en forbrytelse mot resten av menneskeheten (Berwick, 2011, s. 63). Vesten kan ikke dømme andres kulturer men må i tillegg fordømme sin egen.

“Cultural relativism claims there are no absolute standards for assessing human culture. Hence all cultures should be regarded as equal, though different.” “The plea for acceptance and open-mindedness does not extend to Western culture itself, whose history is regarded as little more than a crime against the rest of humanity. The West cannot judge other cultures but must condemn its own” (Berwick, 2011, s. 63).

Det som står enda mer sentralt i hele manifestet er frykten eller angsten om at islams demografiske, militære og politiske veksten skal ende opp med å sluke og ta over de nåværende kristne demokratiske statene, som ifølge Breivik er selv til dagen i dag i hovedsak monokulturelle med tanke på deres befolkning, men har på grunn av den nye ideologien blitt multikulturell (Enerstvedt, 2012, s. 70). Breivik bruker videre i sitt manifest data og statistikk til å vise hvordan både historisk og nåtids framgang viser til at faren for at no slikt skal finne sted er økende og vil ende med katastrofale konsekvenser, nemlig uttryddelsen av de germanske og nordiske stammene (Enerstvedt, 2012, s. 70). Dette ønsker han å avverge først ved bruk av terror, deretter større militære aksjoner og til slutt ved å deportere absolutt alle muslimer fra Europa slik at det til slutt kun er etnisk-europeere som er igjen i Europa (Enerstvedt, 2012, s. 70).

Multiculturalism (cultural Marxism/political correctness), as you might know, is the root cause of the ongoing Islamisation of Europe which has resulted in the ongoing Islamic colonisation of Europe through demographic warfare (facilitated by our own leaders). This compendium presents the solutions and explains exactly what is required of each and every one of us in the coming decades.

Everyone can and should contribute in one way or the other; it's just a matter of will. Time is of the essence. We have only a few decades to consolidate a sufficient level of resistance before our major cities are completely demographically overwhelmed by Muslims. Ensuring the successful distribution of this compendium to as many Europeans as humanly possible will significantly contribute to our success. It may be the only way to avoid our present and future dhimmitude (enslavement) under Islamic majority rule in our own countries (Berwick, 2011, s. 16).

Videre mener Breivik at for å kunne beisere islamiseringen er det nødvendig å bli kvitt den politiske doktrinene som har gjort seg gjeldende gjennom multikulturalisme og kulturell maxisme (Berwick, 2011, s. 12). Han peker her mot den Eurabiske litteraturen, som er i følge han troen om at en del europeiske politikere gjorde en hemmelig avtale med araberne etter oljekrisen i 1973 for å hindre amerikansk påvirkning på europa (von Brömssen, 2013). Avtalen gikk ut på at politikerne skulle forberede europas underkastelse ved å tillate en transformasjon av europa gjennom masse-immigrering, der muslimer allerede hadde gjort klar fundamentene til å utøve "Jihad" i ulike byer (von Brömssen, 2013).

"Western Europe is today dominated by an alien system of beliefs, attitudes and values that we have come to know as "Political Correctness." Political Correctness seeks to impose a uniformity of thought and behaviour on all Europeans and is therefore totalitarian in nature. Its roots lie in a version of Marxism which seeks a radical inversion of the traditional culture in order to create a social revolution" (Berwick, 2011, s. 22).

4.1 – Breiviks Påstander i lys av TRV

Jeg skal i dette kapitlet ta for meg påstandene som jeg har nevnt fra manifestet til Anders Behring Breivik og forsøke å sette dem inn i et teoretisk rammeverk ved å bruke teorien om rasjonelle valg til å deretter forsøke å forklare terrorhandlingen 22. Juli 2011.

Som vi har sett ut ifra påstandene til Anders Behring Breivik fra hans manifest, er at han i bunn og grunn ønsker å bevare det som er etnisk europeisk, det vil si alt fra nasjoner, til kulturer og tradisjoner osv. Han var under oppfatning om at Islam har som et ønske å underkaste hele europa, noe han også mener har allerede begynt og er voksende. Han tok derfor et valg om å begå en handling, som han mente var løsningen på problemet, der han bevisst førte til drap av flere uskyldige mennesker og ødeleggelse av materialistiske gjenstander.

Som jeg nevnte i teorikapitlet er mennesket i følge TRV et rasjonelt vesen som bevisst handler ut ifra en mål-middel kalkyle for å ta beslutningen som er mest effektiv til å nå målet. Dette gjør han eller hun etter å ha veid opp alle de ulike alternativene som er tilgjengelig i situasjonen han eller hun befinner seg i.

Det første vi skal sette fokus på er ønsker eller preferanser. Det Breivik ifølge hans Manifest, ønsker å oppnå er å forsvare det sin nasjon og dets kultur. Dette er noe han eksplisitt har nevnt flere ganger i sitt manifest. For det første har han i flere år hatt dette ønske, noe som indikerer at dette er et stabilt ønske som har både vært langvarig og er i tillegg fremtidsrettede. Når det er snakk om ønskets autonomi, måter vi på i dette tilfelle et problem, fordi som vi kanskje husker er manifestet der han alle påstandene kommer fra er ikke 100% skrevet av han selv. Nesten halvparten, hvis ikke mer er skrevet av andre forfattere, som han kun har tatt og satt sammen til et komplett dokument. Det at hans ønske ikke stammer fra han selv, men er et produkt av påvirkinger fra ulike tekster, nettsiden osv. gjør at selve ønsket, i følge TRV, ikke er rasjonelt.

Dersom vi skal sette lys på Breviks oppfatningen om at Europa er i ferd med å bli islamisert og at dette kommer til å bety enden av den germanske og nordiske stammen. En kan se her at all informasjonen Breivik bruker er for det første ikke allmennakseptert, selv om har noe form for legitimitet i høyreekstremistiske samfunn. Dette gjør den ikke nødvendigvis irrasjonell, fordi for at en oppfatning skal være rasjonell må den oppfylle kravet om å være logisk konsistent. Det som derimot gjør oppfatningen til irrasjonel er at den bygger på fordommer i mot muslimer. Videre er oppfatningen til Breivik i tillegg til å være fordomsfullt også påvirker av hans ønske om et monokulturelt Europa. I følge SSB er det i dag 819 355 innvandrere i Norge som enten nettopp bosatt seg i Norge, eller er barn av foreldre med utenlandsk bakgrunn, noe som utgjør omtrent 18,9 prosent av befolkningen (SSB, 2022). I tillegg var det ifjor omtrent 170000 registrerte muslimer i Norge (SSB, 2022). I Perioden Breivik utførte handlingene var tallet mye mindre enn det den er nå, noe som videre viser til hvor lite legitimitet oppfatningen til Breivik har.

Dersom vi slutt skal se på selve handlingen, altså først bombeeksplosjon og deretter masse mord på Utøya, har Breivik selv opplyst om at det var kun på grunn av manglende økonomiske midler at han valgte å begå handlingen i sommeren, når han opprinnelig hadde foretrukket å utføre handlingen i høsten, mest fordi handlingen hadde hatt et større omfang

ved å ha tilført mer skade (NOU, 2012:14, s. 358). Videre kom det fram under avhøringen at hele planen besto opprinnelig kun av bombeeksplosjoner, der i stedet for 1 bombe utenfor regjeringskvartalet skulle det være 3 bomber totalt: 1 ved regjeringskvartalet, en ved arbeiderpartiets hovedkontor på Youngstorget og 1 ved Det Kongelige slottet (Johansen, 2012). Han sier videre under avhøret at han hadde heller fortrukket bombeeksosjon istedenfor en skyteaksjon, der han begrunner sin preferanse ved å si at den førstnevnte er enklere fordi det innebærer å trykke på en knapp, mens skyteaksjon går i mot menneskelig natur (Johansen, 2012). Som vi kan se valgte Breivik på to tilfeller her å se vekk fra det som var hans egentlige preferanse, det vil si at han ikke handlingvalget ikke var helt overensstemmelig med hans egentlige preferanser til handlingen.

5.0 – Konklusjon

For å konkludere vil jeg si at jeg i denne oppgaven har tatt for meg hendelsen som tok sted 22. Juli 2011, der en persson handlet ut ifra en forvrengt sammfunnsbilde og endte opp med å påføre skader som aldri kan bli reparert. Jeg har i denne oppgaven brukt teorien om rasjonelle valg og kommet fram til at selv om Anders Behring Breivik, med all sin planlegging og informasjon, kan likvel ikke bli sett på som en rasjonell aktør som handlet på en rasjonell måte. Absolutt alt som han gjorde går ikke bare i mot rasjonaliteten, men også menneskeheten. Han handlet i håp om å bli hyllet som en helt, men blir i dag ansett som en av de mest hatede personene i hele Norges Historie. For da å kunne svare problemstillingen min, kan jeg si at Teorien om Rasjonelle valg kan brukes til å forstå handlingene til Anders Behring Breivik. Vi finner ut at handlingene var både irrasjonelle og ekstreme. Fra denne analysen har jeg nå kommet fram til at hvor stor skade en enkel aktørs handlinger kan ha på samfunnet. 22. Juli 2011 er til dagen i dag en av de mørkeste, hvis ikke den mørkeste, dagen vi nordmenn har opplevd noensinne. Vi følte på en frykt og redsel som ingen som helst, på hvilken som helst sted på denne verdenen, burde noen gang få oppleve. Vi ble angrepet i vårt eget hjem, vi mistet venner, vi mistet bekjente og vi mistet folk vi elsker. Likevel kommer ingen til å huske personen som begikk en så forferdelig og grusom handlingen. Det som hver en og enkel av oss kommer til å huske er hvordan, selv i den mest sorgfulle og triste situasjonen, en hel nasjon sto sammen og sang "Ja, Vi Elsker". Vi beviste den dag at hvilken som helst form for hat kan ikke beseire kjærligheten vi alle har for vår nasjon og våre medborgere. Vi beviste at selv i de mest mørkeste dagene, står vi alle som en nasjon sammen.

Literaturliste

- Aakvaag, Gunnar C. (2008). *Moderne sosiologisk teori*, Oslo: Abstrakt forlag
- Murphy, Michael. (2012). *Multiculturalism: A Crititcal Introduction*, Routledge
- Dalland, Olav. (2020). *Metode og oppgaveskriving*, Oslo: Gyldendal
- Parekh, Bhiku. (2006). *Rethinking Multiculturalism – Cultural Divesity and Political Theory*, N.Y: Palgrave Macmillan
- Jupskås, Anders, Ravik. (2013). Forord (Jupskås, Ander, Ravik), *Akademiske Perspektiver* på 22. Juli (7-11). Oslo. Akademiske forlag
- Romarheim, Anders G. (2013). Hva er terrorisme (Jupskås, Ander, Ravik), *Akademiske Perspektiver* på 22. Juli (31-43). Oslo. Akademiske forlag
- Enersvedt, Theodor (2012). *Massemorderen som kom fra ingenting*. Oslo; Marxist forlag
- Indregard, Sigve & Wergeland, Ingrid. (2012) Svar på tiltale (Sigve, Indregard)(13-16). Oslo; flamme forlaget og forlaget Manifest
- Zey, Mary. (1997) *Rational Choice Theory and Organizational Theory : A Critique*, SAGE Publications.
- Statistisk sentral byrå. (2022), tros og livssynssamfunn utanfor den norske kyrke. Hentet fra: <https://www.ssb.no/kultur-og-fritid/religion-og-livssyn/statistikk/trus-og-livssynssamfunn-utanfor-den-norske-kyrkja> lest: 02.06.22
- Statistisk sentral byrå. (2022), Innvandrere og norskfødte med innvadrerforeldre. Hentet fra: <https://www.ssb.no/befolkning/innvandrere/statistikk/innvandrere-og-norskfodte-med-innvandrereforeldre> Lest: 02.06.22
- Berwick, A. (2011) 2083: a european decleration of independence.
- Hudik, marek. 2019. *Two interpretations of the rational choice theory and the relevance of behavioral critique*. Sage Publications.
- NOU 2012: 14. (2012). *Rapport fra 22. juli-kommisjonen*. Oslo: Statsministerens kontor.
- Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/bb3dc76229c64735b4f6eb4dbfcdbe8/no/pdfs/nou201220120014000dddpdfs.pdf>
- Von Bromssen, Kerstin, (2013) "2083 – A European Declaration of Independence" - An Analysis of Discourses from the Extreme. Nordidacta.
- Sitter, Nick (2022) terroisme. Store Norske Leksikon. <https://snl.no/terrorisme>, Lest 02.06.2022

Andreassen, Tor Arne. (2011). Anders Behring Breivik mente han fortjente takk. Aftenposten. Hentet fra: <https://www.aftenposten.no/norge/i/0naB0/anders-behring-breivik-mente-han-fortjente-takk>
Lest: 02.06.2022

Folk og Ansvar. Høyreekstremisme. Hentet fra <https://folkogforsvar.no/tema/terrorisme-ekstremisme/hoyreekstremisme/#Begrepsavklaring> lest: 02.06.2022

Strømmen, Øyvind (2021), Kontrajihadisme. Store Norske Leksikon. Hentet fra: <https://snl.no/kontrajihad>, Lest 02.06.2022

Johansen, Per Anders, (2021). Derfor sviktet Behring Breiviks bombeplaner, Aftenposten. Hentet fra: <https://www.aftenposten.no/norge/i/y3nmR/derfor-sviktet-behring-breiviks-bombeplaner> lest 02.06.2022